

PRED IKONOM PROSLAVLJENOG KRISTA

Popravi moju kuću

U počecima obraćenja sv. Franje nalazimo tri značajna susreta:

1. *Susret s gubavcem*
2. *Susret s Križem u crkvi sv. Damjana*
3. *Susret s Evanđeljem.*

Susret koji mijenja život

Što se u jesen 1205. ili u proljeće 1206. godine u crkvi sv. Damjana, izvan zidina Asiza, zapravo dogodilo ispred Križa?

Franjini životopisci govore o tom susretu i pozivu u sklopu druga dva susreta, nakon kojih Franjinom srcu i duši još jasniji postaje istinski smisao njegova života i što od njega doista želi *svevišnji, slavni Bog*.

Jezgrovitim stilom, bez komentara, Legenda triju drugova govori iznad svega o pobjedi mladića nad vlastitom sebičnošću i strahovima.

Ta se pobjeda događa u susretu s gubavcem, kada se mladi Franjo umjesto da pobjegne kao obično zaustavlja i kada prihvaća gubavca i ljubi ga kao čovjeka, zatim ga počinje redovito posjećivati, što će ga dovesti do pobjede nad sebičnošću i do duboke unutarnje promjene.

Franjo se sjeća toga susreta kao odlučujućeg, kao susreta obraćenja i kao susreta koji mu je promijenio život.

Zar ne vidiš da se moja kuća ruši?

Odmah zatim autor Legende triju drugova opisuje susret s Križem Sv. Damjana, koji se dogodio u trenutku molitve.

Možemo zamisliti mladića na koljenima, tek nešto starijeg od 20 godina kako ga prikazuje Giotto, dok u sebi ponavlja: *Svevišnji, slavni Bože, prosvijetli tamu moga srca*.

Molitva koja izlazi iz srca i koja se čita na usnama, ponavljena s dubokim pouzdanjem u sigurnosti spoznaje da će neko svjetlo od Svevišnjega doći.

I doista, bit će to svjetlo koje će prosvijetliti ne samo Franjino srce već i čitav njegov život dajući mu siguran, put i smjer kamo ići.

Koliko je trajala ta molitva? Ne znamo sa sigurnošću ali znamo da je bila uslišana i da mu je Križ otvorio i oči i uši srca: *Franjo, ne vidiš li da se moja kuća ruši? Idi dakle i popravi ju za mene? Franjo nije oklijevao: Rado ću to učiniti, Gospodine.*

Autor Legende bilježi da je mladić *zbog tih riječi bio ispunjen nevjerovatnom radošću i obasjan velikom svjetlošću, da je u srcu osjetio kako je uistinu s njim razgovarao raspeti Krist*.

Franjo neće spomenuti taj susret s Križem u Oporuci, ali će na njega podsjetiti Klara koja će ispred istoga Križa provesti čitav svoj život, razmatrajući otajstvo i iz njega crpiti svjetlo i ljubav do posljednjeg trenutka svoga života.

Taj je susret uistinu značajan za mladoga Franju koji počinje shvaćati smisao svoga života tijekom razgovora s Kristom koji je iz ljubavi prema čovjeku darovao cijeloga sebe. Nadalje, taj će susret za Franju biti važan u otkrivanju Božjeg poziva kao djelatne i izgrađujuće stvarnosti njegova života. Počevši ostvarivati ono što je razumio - obnovu zapuštenih i razrušenih crkvice, Franjo postupno počinje shvaćati da je pozvan dati svoj doprinos obnovi žive Crkve.

To je ono što želim

Susret s Evanđeljem za vrijeme Mise u Porcijunkuli, treći je susret od velike je važnosti i bio je odlučujući za Franju.

Nakon što je čuo Isusove riječi kojima šalje svoje učenike da naviještaju Evanđelje, Franjo će sebe pronaći u tim riječima i kliknuti: *To je ono što žarko želim ostvariti svom svojom snagom!*

Evanđelje će mu pojasniti kako će popraviti Crkvu da bude prema želji Raspetoga, Crkvu rođenu iz probodenog boka onoga koji je postao čovjekom da bi vlastitom krvlju s Bogom pomirio čitav svijet.

Franjo će stoga postati ne samo čovjek Evanđelja, nego i živo Evanđelje, siromašan kao Krist i njegova siromašna majka i biti će navjestitelj mira riječju i djelom kao apostoli. Biti će graditelj bratskih odnosa koji se rađaju samo iz pomirenog srca i iz ljubavi prema Bogu. I mi smo svi zajedno i svatko osobno pozvani doprijeti do dubokih poruka Križa.

I mi smo pozvani staviti se na raspolaganje Križu, s pouzdanjem moleći pred njim kao što je Franjo molio:

Svevišnji slavni Bože, prosvijetli tamu moga srca i podaj mi čvrstu vjeru, sigurno ufanje i savršenu ljubav, smisao i spoznavu, Gospodine, da izvršim tvoju svetu i istinsku volju.

Najsigurnije je ići korak po korak da bi stigli daleko i našli svoje mjesto u Božjem srcu i tako dali svoj doprinos obnovi Crkve u kojoj živimo i otkrili što Raspeti na križu traži danas od nas.

Od proljeća 2006. pa sve do proljeća 2008. godine vjerna kopija *Križa sv. Damjana* obišla je mnoge kršćanske zajednice, kako bi se susrela sa snovima današnjih muškarca i žena, osobito mladih i kako bi svima pomogla otkriti kako svaki samoprijegor ima smisla, jer je Isus Raspeti cijeloga sebe darovao za život svijeta.

Taj povijesni *Hod križa* želio i nas je potaknuti na uključivanje u zajedničko poslanje popravljanja Gospodinove kuće

*Opis Ikone**

Original se nalazi u bazilici sv. Klare u Asizu. Ikonu je naslikao nepoznati sirska monah u 12. stoljeću. Njezino pravo ime je Ikona proslavljenog Krista.

Na njoj je protumačena sva veličina otajstva Kristova i Crkve. Sama Ikona nas uči. Na žalost, mnogo ljudi ne poznaje taj stil.

Tumač ikone, Marc Picard, preporuča nam da se molimo Duhu Svetome ako želimo otkriti njenu otajstvenost. Također, valja napomenuti da je naslikana u skladu i poruci četvrtoga evanđelja.

Prvo što nam upada u oči jeste da Krist nema trnovu krunu, nego zlatnu aureolu. Na ikoni nema niti jednog znaka trpljenja ili smrti, samo slava.

Uslišana je Kristova molitva: *Oče, proslavio Sina svoga* (Iv 17, 1). Ikona govori o dubokom otajstvu Krista – Riječi i opisuje borbu između svjetla i tame (usp. Iv 1,5). Ikona predstavlja konačni rezultat te borbe: Isusovo uskrsnulo tijelo još više otkriva u svjetlosti jer je na crnoj

pozadini, koja ima svoju simboličnu suprotnost u svjetlu. Cijelu ikonu okružuje crvena boja, simbol ljubavi. Predstavljena je kao dramatičan kraj pobjede svjetla nad tamom. U sjaju aureole oko Kristove glave možemo prepoznati obrise križa.

*Usp. p. Robert Bahčić i fra Robert Perišić, OFM:

Asiški hodočasnik. str. 32. str.
Virovitica 2005.

Sjaj i križ predstavljanu cijeli Isusov život, njegovo poniženje, ali i proslavu. Ta kruna je puna utjehe. Sjeća nas, da se svaka trnova kruna može preobraziti u krunu slave.

Isus je rekao: *Zaista, zaista vam kažem: ako pšenično zrno, pavši u zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre donosi obilat rod.* (Iv 12, 34)

Imena osoba koje se nalaze pod Isusovim rukama, s lijeva na desno su: Marija, Ivan, Marija Magdalena, Marija – Jakovljeva mati i stotnik. Kada ih vidimo tako blizu Isusa, možemo zaključiti da je bila uslišana Isusova goruća molitva:

Oče, hoću da i oni koje si mi dao budu gdje sam ja, da i oni budu sa mnom: da gledaju moju slavu... (Iv 17, 24).

Zlatna pozadina predstavlja svjetlo jer su svi pod križem postali *djeca svjetla* (Iv 12, 36).

Zatim primjećujemo da su svi iste veličine. To će reći da nije važna svetost pojedinačno nego činjenica da je Krist sve i u svemu (Kol 3, 11).

Također je vidljivo da su svi likovi slični: svi imaju velike oči, mala usta i jajoliko lice. Pogledamo li Krista i na njemu se otkrivaju isti potezi.

Gornji dio ikone predstavlja Isusa koji odlazi svome Ocu, a uokolo su anđeli.

Kako snažnoga zagovornika imamo kod Oca! Kako je moguće da smo usprkos tome ipak žalosni i da se još bojimo?

Odozgor je Očeva desnica koja blagoslivlja. Očev blagoslov je dar Duha Svetoga kojega je Isus zaslužio svojom smrću: ... *Bolje je za vas da ja odem, jer ako ne odem, Branitelj neće doći k vama, ako pak odem, poslat ću ga k vama.* (Iv 16, 7)

Bog u središtu

Kada meditiramo uz križ sv. Damjana, može nam se dogoditi gotovo da previdimo ključnu istinu: *Bog je u središtu svega i iznad svega*

Uspoređujući križ sv. Damjana s drugim križevima primjećujemo da je Isus na većini drugih križeva sam.

Međutim, na križu sv. Damjana, Isus predvodi cijelu skupinu svetaca i anđela okupljenih iznad, ispod i pored njega. On je glava oko koje se oni kreću. On je Bog koji bdije nad svima njima.

Isus je dakle slika dobrohotnog svemogućeg Boga Oca dok ga motrimo na križu. Prilazeći mu ne osjećamo nikakav strah i ipak razumijemo da posjeduje najveću moć i vlast.

Bog koji nas poziva - dopustite si da budete ljubljani

Blažena Elizabeta od Presvetog Trojstva, karmelićanka koja je umrla 1906. god. u dobi od 26 godina napisala je pismo svojoj Časnoj Majci s porukom da ga otvori nakon njene smrti. Pismo je nađeno 1934. godin, na stolu mrtve Časne Majke što je dokaz da ga je ona veoma često čitala.

Znanstvenici su mu dali naslov *dopustite si da budete ljubljani*, prema riječima koje je Elizabeta upotrijebila 6 puta u pismu.

Kao karmelićanka, Elizabeta od Presvetog Trojstva možda nije nikada vidjela križ sv.

Damjana. Usprkos tome, Kristova slika na križu čini se da poziva motritelja: *Dopusti si*

da budeš ljubljen.

Isusove širom otvorene ruke otvorene su i spremne primiti u zagrljaj. Njegov prodorni pogled poziv je da mu povjerujemo i uzljubimo ga. Iako je On umro za grijehе svijeta, iako iz svježe rane njegova boka šiklja otkupljujuća krv, Krist te zasigurno ne osuđuje.

Njegova govor na križu poruka je svima namjenjena, bez obzira na svoje grijehе, dopustite si da budete ljubljeni.

Bez obzira na svoju prošlost, dopustite si da budete ljubljeni. Bez obzira na sve svoje nesavršenosti u datom trenutku, dopustite si da budete ljubljeni i zagledajte se u mene, jer

Ja sam Ljubav koja vas poziva, Ljubav koja oprašta, Ljubav koja ljubi. Ne bojte se.

Dopustite si da budete ljubljeni.'

Za neke od nas, teško je dopustiti Bogu da nas ljubi. Ali oni koji to mogu doživljavaju radost i spokoj svojstven ljudima podno križa sv. Damjana.

Dopustiti Bogu da nas ljubi i obdari mirom kojeg ništa i nitko drugi drugo na ne može dati. 'Dopustite si da budete ljubljeni'.

Kristovo srce

Na križu sv. Damjana ne možemo vidjeti Kristovo srce, ali možemo nazrijeti gdje bi ono moglo biti.

Kristove grudi su široke i dovoljno prostrane za veliko srce i pluća. Srce je sjedište života i ljubavi, a Krist je u oba područja nadmašio sve druge ljude. Krist je izvanjski Život i beskrajna Ljubav.

Ikonograf je naslikao ove kvalitete dajući Kristu veoma široke grudi.

Kristove tanke ruke i noge

Na nekim uradcima rassetoga Krista, ruke i noge našeg Gospodina veoma su mišićave i snažne. Ali Krist na križu sv. Damjana ima veoma tanke ruke i noge. Je li umjetnik pokušavao reći da je Krist bio slab ili mršav?

Nipošto. Slabašne tanke ruke i noge našeg Gospodina nose poruku. Krist je umro za nas i za sve ljude. Njegov Duh Sveti je s nama, ali se Isus više fizički ne kreće među nama.

On danas više nema svoje ruke i noge već naše ruke i noge. Duh Sveti vrši obraćenje, ali ljudi ne mogu spoznati istinu o Kristu osim ako im ju drugi ne približe. Neće upoznati Isusovu ljubav osim ako im ju drugi ne pokažu.

Sveti Franjo je u meditaciji pred križem sv. Damjana jasno shvatio poruku kada je čuo: *Idi i obnovi Moju kuću koja se, kao što vidiš ruši.*

Franjine ruke postale su snaga u Isusovim rukama i zato je Franjo mogao podizati kamenje za obnovu crkve sv. Damjana.

Franjine noge postale su mišići u Isusovim nogama. Tako je Franjo mogao nositi isprošeno kamenje iz Asiza do oronule kapelice.

S vremenom je Franjo shvatio da te njegove ruke trebaju zagrliti gubavce i utješiti patnike, da ga njegove noge trebaju nositi od grada do grada da naviješta evanđelje.

I danas mnogi moleći pred križem sv. Damjana također otkrivaju i shvaćaju da su poput Franje pozvani biti ruke i noge Krista u našem svijetu.

Danas ima odviše ljudi koji ne shvaćaju da prazninu u svojim srcima mogu ispuniti samo s Bogom.

Isus Rasseti i nas poziva da idemo k onima koji ne poznaju svoju prazninu i da ih zagrlimo s ljubavlju.

Opraštanje

Jeste li ikada uočili da ljudi ne mogu nekome pogledati u oči ako prema njemu gaje gorčinu i povrijeđenost?

Filozofi kažu da su *oči su prozori duše*. Kada nekoga pogledamo u oči onda u biti zavirujemo u njegovu dušu. Gotovo kao da se dvije duše zagrlje u uzajamnom razumijevanju. Kako možemo pogledati nekoga u oči, a ne vidjeti ljudsko biće iza toga pogleda? Kako li je teško ustrajati u ogorčenju i nepraštanju dok ispitujemo dubine duše neke osobe? Na križu sv. Damjana Isus prodorno promatra svaku dušu i gleda izravno u oči svakome ...

Ne vidimo da je spustio ili odvratio pogled na križu sv. Damjana, jer on je u cijelosti oprostio svakome tko mu je naudilo.

Svojim nas pogledom poziva da i mi oprostimo.

Neka nam pomogne da budemo kadri svakome pogledati u oči i naći njegovu ljudsku dušu, sa svim slabostima, ali i snagom, ljepotom, ali porazima i pobjedama.

Kada postanemo svjesni krhkosti, ali i nadarenosti svojih neistomišljenika, počinjemo im opraštati.

Ikonograf križa sv. Damjana motritelju pokazuje cjelovitost takvog Božjeg opraštanja.

Malenost

Jedna od upečatljivih obilježja križa sv. Damjana je velik Krist i daleko manji ostali likovi. Promatrač ne može, a da ne primijeti da ni najveći likovi pored Krista nisu veći od male djece.

To je dakako učinjeno namjerno. Isus nam je rekao kako moramo postati poput djece da uđemo u kraljevstvo Božje. Svi oni na slici s Njim, na križu sv. Damjana naslikani su kao da žive po tom receptu. Čak i anđeli, koje često popularno prikazuju kao ogromne i snažne, na ovom su križu mali poput djece. Oni također znaju da su djeca Božja.

I najveća svetica među svima, Gospodinova Majka velika je poput djeteta na ovom križu. Toliki su i sv. Ivan, velika pokajnica Marija Magdalena i naš veliki uzor nepoznata vjernica Marija Kleofina.

U tim velikim likovima prepoznamo njihovu malenost u nazočnosti Spasitelja Krista. Ne moramo li i mi činiti isto?

Radost

Iako križ sv. Damjana pokazuje Kristovu smrt, nitko tu ne plače. Svi likovi na križu smiješe se osim tmurnog lica iza stotnika.

Zašto su svi sretni? Jer znaju i vjeruju da im je Isusova smrt donijela vječni život. Njegova smrt znak je njegove ljubavi.

On se proslavlja svojim uskrsnućem. Njegovo umiranje bilo je krajnje pražnjenje *sebe* da nas dovede k punini života.

Da Krist nije umro gdje bismo našli nadu suočeni sa smrću? Kako bismo prihvatili spokoj usred grozne nevolje? Kako bismo shvatili dubinu Kristova značenja u riječima *i tko ne nosi svoga križa i ne ide za mnom ne može biti moj učenik*.

Veliki Petak vrijeme je tuge u razmatranju Krista koji trpi, ali je i vrijeme velike radosti jer shvaćamo da je on odabrao patnju dragovoljno htijući očitovati svoju ljubav i vjernost prema Ocu i ljudima.

Kako je onda moguće motriti križ, a pri tom ne osjetiti veliku radost?

Oblik križa

Oblik križa sv. Damjana slični obliku romaničke crkve građene u 11. i 12. stoljeću. To je razdoblje u kojemu je bio naslikan i križ sv. Damjana.

Romanička crkva građena je u obliku križa, a ulaz u nju je na dnu. Vjernici bi ulazili u crkvu kroz dvoranu, a zatim bi ušli u glavnu lađu koja je bila znatno šira od ulaznih vrata. U središtu, se nalazio oltar oko kojega su vjernici stajali i molili.

U produžetku iza oltara, sa svake strane bile su dodatne, široke dvorane u kojima su se nalazile kapelice ili bočni oltari. Međutim, glavna misa uvijek se služila na oltaru u središtu crkve.

Križ sv. Damjana obrubljen je školjkama kao nekim zidom, ali obrub prestaje na dnu križa. Tamo su vjernici mogli *ulaziti* u kontemplaciju križa, baš kao što bi i u crkvu ulazili.

Što se više pogled diže Kristovu srcu, križ se širi da se pokazalo kako su ispod njegovih raširenih ruku zagrljeni svi oni koji dijele njegovu sudbinu.

Na vrhu križa i na svakom kraku okupljaju se anđeli, kao da ukazuju na svetost ikone, ali glavno je žarište u sredini križa, jer je tamo Kristovo srce, probodeno iz ljubavi prema nama. Umjetnik želi poručiti da je Krist na križu sv. Damjana Krist - posvećen na oltarima naših crkava. Mi mu dolazimo, klanjamo mu se, motrimo ga, ljubimo i dijelimo svoju vjeru s drugima. Čineći tako sam On trajno biva u središtu našeg života.

Kretanje prema sjedinjenju s Bogom

Na vrhu križa sv. Damjana nalazi se crveni krug u kojemu se uskrsli i proslavljeni Krist pojavljuje kao da žuri na nebo. Pokret njegova tijela odražava brzinu kretanja. U svojoj lijevoj ruci nosi štap na čijem je vrhu križ, što podsjeća na raspeće, ali i na naše križeve patnika svih vremena..

Na uzašlom Kristu, ikonograf je naslikao vidljivu poruku postizanja sjedinjenja s Bogom.

Duhovni život je naizgled statičan poput ove slike Gospodina Isusa, a ipak se kreće.

Duhovni život nikada nije poput mlinskog kola.

Mi ili klizimo unazad ili se krećemo naprijed. Naše kušnje su naše vozne karte do slave!

Ako ih dobro podnosimo i nosimo onoliko dugo koliko to Bog želi, tada ćemo požeti plodove strpljivosti, vjeru i nadu.

Kristove oči

Za mnoge ljude Kristove su oči istaknuto obilježje križa sv. Damjana. One su krupne, širom otvorene. Prodorne su, lijepe, silovite, ispunjene mirom i ljubavlju. Čini se da izravno promatraju svaku dušu koja razmatra Gospodina pomoću ove ikone.

Doista, Kristov pogled prodire u naše duše. Gospodin poznaje svakoga od nas u tančine.

Nikakva naša djela, riječi ili misli ne ostaju mu skriveni. Poznaje svaki naš motiv i sve skrivene putove naših srdaca. Možemo skriti neke stvari i od samih sebe, pa i od drugih, ali nikad ih ne možemo skriti od Boga. Bog sve zna.

Bog također razumije. Zamislite da vas razumije Osoba koja poznaje svakog od nas bolje nego li mi sami sebe. Takva će Osoba moći integrirati svaki pa i najmanji utjecaj na naš život, uključujući i one koje smo zaboravili ili potisnuli. Naš Bog dobro zna kako su razne stvari utjecale na nas, do najsitnijih pojedinosti. Nikakvo čudo što odgovaramo onako kako odgovaramo. Bog to shvaća.

Ove prodorne oči s križa sv. Damjana pozivaju nas da shvatimo i sami sebe. Ne možemo naravno nikada razumjeti sebe onako kao što nas razumije Bog, ali možemo dokučiti bar ponešto. Možemo prihvatiti svoju čovečnost, krhkost, glupost i nerazumnost. Možemo znati kako ne znamo a Bog zna. Takve misli će nas učiniti poniznima. Čuvati će naše mentalno zdravlje.

Umjesto da nas Božji pogled koji sve vidi i sve zna uznemiri, neka nas radije utješi. Bog koji nas poznaje do srži, stvorio nas je iz ljubavi, zna točno što ćemo postati. Ipak nas ljubi. Bog je pravičnost, ali i milosrđe. Poput svakog ljubećeg roditelja koji oprašta svom djetetu i

njegove najluđe djetinje ispade, on se i sažali nad nama, dopušta da milosrđe nadglasa pravičnost nama u korist. Možemo vjerovati ovom prodornom pogledu. Ime našeg Boga jest Ljubav.

Kristova široka ramena

Kristova slika na križu sv. Damjana nije posve realistična. Njegove ruke i noge veoma su tanke, a vrat i ramena su široki. Je li umjetniku uzmanjkao osjećaj za proporcije ili je baš ovako želio prikazati Krista?

Kristova ramena široka su i jaka. Ta su ramena nosila križ, ne samo križ nego križ natovaren svim grijesima svijeta. To su također ramena koja nose izgublenu ovcu nazad u stado (Lk 15, 5) a koliko je mnogo izgubljenih ovaca Krist iznosio od početka vremena? U Starom zavjetu, Bog je nosio svoj narod. Ponovljeni zakon 1, 32 kaže: 'gdje te, Jahve, Bog tvoj, cijeloga puta što ste ga prevalili, dok ste stigli do ovoga mjesta, nosio kao što čovjek nosi svoga sinčića.'

Kristova ramena oslikana su kao široka i jaka da nas podsjetite kako je na križu ponio nas i naše grijehe. Široka, snažna Kristova ramena slika su širine i snage Njegove božanske ljubavi.

Kristova čvrstoća

Krista različito prikazuju na raznim križevima. Negdje djeluje slabašno, umiruće ili već mrtvo. Na drugima, Njegovo izranjeno Tijelo gotovo da će pasti s križa. Na nekim prikazima Kristovo tijelo zapravo savija križ prema tlu kao da je težina grijeha ovoga svijeta, (koje je Krist ponio), prevelika i za čvrste grede križa pa se i one savijaju. Međutim, na križu sv. Damjana Isus stoji čvrsto i sigurno. Ne čini se pribijen na križ nego više djeluje kao da se nalazi ispred križa. Križ postaje kao neka neutralna pozadina, iako se iz Kristovih rana izljevava krv od čavala kojima je pribijen na križ. Međutim, njegove bi rane mogle krvariti čak i da Krist nije pribijen čavlama za križ. Sveti Franjo Asiški, sv. Pio iz Pietrelcine i drugi imali su stigme a nikada ih nitko nije fizički razapeo, pa ipak su njihove rane bile stvarne. Ikonografov prikaz čvrstog Krista pokazuje Kristovu snagu i Njegovu blagost. Smrt i grijeh ga nisu savladali. On je savladao njih. Ostavio ih je za sobom baš kao i križ. Kada smo slabi i opterećeni, možemo potražiti snagu u našem Gospodinu Koji je bio raspet na križu, ali ga križ nije shrvao. Kristove milosti nas mogu osnažiti i kada smo pribijeni za naše vlastite križeve. Isus nas može poučiti kako pobjeđivati u nošenju svojih križeva umjesto da se damo nadjačati.

Plamen ljubavi

Križ sv. Damjana prikazuje Krista kao 'srce u cijelosti'. Njegovo tijelo gori vatrom njegove ljubavi prema nama a Njegova je slika okružena istim žarom, istim svjetlom. Križ nam veli: 'Zračim Ljubavlju i obavijam njome sva stvorenja.' Ono što Presveto Srce Isusovo izriče simbolikom probodenog, trnjem okruženog srca, križ sv. Damjana izriče cijelom svojom slikom. Kada promišljamo o Kristu s križa sv. Damjana vidimo pred sobom Ljubav, raspetu ali uvijek živu.

Platno oko Isusovih bokova

Križ sv. Damjana bogat je simbolima, a neke smo možda skloni previdjeti. Jedan od simbola

koje ljudi često previde jest tkanina koja opasuje Isusove bokove. Povjesničari su nam rekli da su Krista u cijelosti razgoltili prije pribijanja na križ, kao i sve 'razbojнике', tako da žrtva bude lišena svakog dostojanstva. Iz poštovanja prema našem Gospodinu, slikari su dodali platno oko bokova raspetog Krista. Umjetnik koji je naslikao križ sv. Damjana otišao je i dalje od želje da prekrije Kristove najintimnije dijelove tijela. Umjetnik nas poučava kroz platno na Kristovim bokovima.

Tkanina se u prvom redu doima tankom, pa tako služi Kristu kao prekrivač (poštovanje) i izlaže ga (točnost). Platno oko bokova nije nikakva prnja kako je to često prikazivano na nekim drugim izvedbama raspeća. Pozlaćena tkanina podsjeća na Kristovu kraljevsku i svećeničku ulogu. Nadalje, platno je svezano na Kristovu boku nekim čudnovatim trostrukim čvorom. Svaki je čvor veličinom i oblikom jednak druga dva čvora. Čvorovi oblikuju trokut na Kristovom pupku. To je zasigurno simbol tri Božanske osobe iz Presvetog Trojstva, smještene na dijelu tijela iz kojeg izvire fizički život. Umjetnik nam veli da naš život izlazi od našeg Trojstvenog Boga Koji je u drugoj osobi Presvetog Trojstva postao čovjekom, da bismo mogli spoznati koliko nas je ljubio.

Kristovo kućanstvo

Kada neka osoba umire, obično su s njim ili s njom članovi njene obitelji ili možda jedan ili dvojica bliskih prijatelja. Dok zurimo u križ sv. Damjana i razmatramo ga u svjetlu Svetog pisma shvaćamo da je jedini bliski član Isusove obitelji pri njegovoj smrti bila Njegova Majka, Marija. Sveto pismo nam veli da su na Kalvariji bili prisutni i sv. Ivan evanđelist i Marija Magdalena. Marija Kleofina je možda isto bila tamo. Križ sv. Damjana pokazuje ova četiri lika a i peti lik stotnika koji je izgradio sinagogu i čijeg je sina Krist iscijelio. Možda je to bio isti onaj stotnik podno križa, a možda nije. No, u svakom slučaju, iza stotnikove glave nalazi se jedno drugo, manje, namršteno lice i neke druge glave iza njega. To je kućanstvo našeg stotnika. Sveto Pismo govori kad je stotnik povjerovao u Krista, i cijelo njegovo kućanstvo je povjerovalo također. Ikonograf sv. Damjana je naslikao cijelo kućanstvo nazočno za Kristova umiranja na križu.

Znači li to da su ti ljudi doista bili tamo? Najvjerojatnije nisu. Ali znači da Isus smatra sve koji vjeruju u njega – od svoje savršene Majke sve do nas, grješnika – dijelom Svog kućanstva. Prisno smo vezani uz njega i smatra da ga ljubimo te da bismo nazočili njegovim posljednjim trenutcima da smo kojim slučajem u ono doba živjeli.

Preobraženje na križu sv. Damjana

Preobraženje znači 'promjenu oblika ili izgleda'. Postojeće se mijenja u nešto posve drugačije.

Pripovijest o Kristovu preobraženju pojavljuje se u tri od 4 evanđelja (Matej, Marko i Luka). Čini se da Ivan evanđelist spominje preobraženje kada veli: 'i vidjesmo slavu njegovu – slavu koju ima kao Jedinorođenac od Oca – pun milosti i istine.' (1, 14). Čini se i da sv. Petar misli na taj isti događaj: '...nego kao očevdci njegova veličanstva. Od Oca je doista primio čast i slavu kad mu ono od uzvišene Slave doprije ovaj glas: 'Ovo je Sin moj, Ljubljeni moj, u njemu mi sva milina!' Taj glas koji s neba dopiraše, čusmo mi koji bijasmo s njime na Svetoj gori.' (2 Pt 1, 16-18).

Na brdu Tabor: 'i preobrazi se pred njima. I zasja mu lice kao sunce, a haljine mu postadoše bijele kao svjetlost' (Mt 17, 3). Apostoli, Petar, Jakov i Ivan otišli su na Goru Tabor s običnim židovskim tesarom a bili su blagoslovljeni viđenjem Boga. Vidimo slično preobraženog Krista na križu sv. Damjana. Raspeće je bilo krvavo i grozno. Pa ipak, Krist na križu sv. Damjana bio je proboden, ali nikada poražen. Mrtav je, ali i potpuno živ. Kristovo tijelo nema masnice i nije umazano krvlju. Ono naprotiv blista i zrači svjetlošću. Platno oko bokova nije umazano blatom i prašinom; sjaji bjelinom kako je to ikonograf prikazao. Zurimo u čovjeka kako umire u agoniji, ali zapravo vidimo smirenog i uskrslog Mesiju.

Genijalnost ovog križa je u njegovoj simbolici mnogih odlomaka Svetog pisma. Preobraženje mora biti jedno od događanja. Lako padamo pred križem sv. Damjana i uzvikujemo poput Petra: 'Gospodine, dobro nam je ovdje biti.' Postupajući tako, moći ćemo iznutra začuti Gospodinov glas: 'Ovo je Sin moj, Ljubljeni! U njemu mi sva milina! Slušajte ga!'

Duh Sveti

Na križu sv. Damjana, Duh Sveti nije oslikan u svom tradicionalnom izdanju, u liku golubice. Duha Svetog simboliziraju produljeni prsti Očeve ruke koja se nalazi na samom vrhu križa. Nevidljivi Duh izlazi iz Oca kroz njegovu stvaralačku ruku, da podigne Sina u život i preuzme njegovo tijelo u nebu. Uskrsli i uzašli Krist izravno je ispod Očeve ruke, s vlastitom rukom i očima usmjerenim uvis. Ikona osobito izražava osjećaj kojim Otac poziva i privlači svog Sina snagom Duha Svetoga, u slavu. Neka Duh Sveti tako pozove i privuče svakoga od nas!

Anđeli

Anđele povezujemo s Kristovim utjelovljenjem i rođenjem. Arkandeo Gabrijel ukazao se Mariji i zamolio ju da postane Majkom našeg Gospodina. Josipu se anđeo dva puta pojavio u snu; jednom mu je savjetovao da se ne boji uzeti Mariju za ženu jer je njen sin i Božji Sin, a drugi puta mu je poručio da pobjegne s Marijom i djetetom pred Herodovim ubojicama dojenčadi. Nebeski anđeli pjevali su pri Kristovu rođenju i pozvali pastire u štalicu s jaslama gdje se ležalo dijete, Krist. Anđeli su se pojavljivali u Kristovu životu i kada je odrastao; naime ukazali su mu se u Getsemanskom vrtu i ohrabрили ga prije raspeća. Slikar Kristova lika na ikoni križa sv. Damjana naslikao je anđele koji nazoče njegovu raspeću. Na križu je naslikano barem jedanaest anđela, a možda i šesnaest ako pet likova lijevo gore smatramo anđelima a ne svecima (teško je uočiti imaju li likovi krila ili nemaju). Na ovoj ikoni anđeli se od ljudi razlikuju po krilima. U stvarnosti, budući da su anđeli čisti duhovi, oni nemaju tijela, pa nemaju ni krila odnosno materijalne dijelove nekih tjelesa. Međutim krila na anđelima simboliziraju činjenicu da ova duhovna bića nisu vezana zakonima gravitacije kao što su bića od krvi i mesa. Oni mogu odlaziti bilo kuda, nevjerojatno brzo, slobodno se kreću prostorom, kao i ptice. Anđeli na križu sv. Damjana prikazuju uvjerenje umjetnika kako Krist nije bio na križu posve sam. Bog mu je poslao anđele da ga podrže. To je u skladu i sa crkvenim učenjem jer naši anđeli čuvari uvijek su s nama, čak i u najtežim trenucima našega života. Anđeli nas podsjećaju da je Bog uvijek blizu i da oni uvijek brinu o nama. Zadužio je anđele za skrb o nama. Kakav divan dar na kojemu bismo mu trebali biti iznimno zahvalni!

Marija Isusova majka

Nakon dominantnog Kristovog lika, slijedeći lik kojeg uočavamo jest Njegova Majka, odjevena u tamnu, bogatu opravu u boji burgundca i plavoj boji, pod lijevim krakom križa. Ona bi od svih ljudi trebala najviše biti shrvana tugom, a ipak se smiješi, gleda i pokazuje u Krista, jer shvaća da je njegova smrt naš život. Ona, Majka Otkupitelja, shvaća kako je dragovoljna žrtva njena Sina spasila svu drugu 'djecu' koju joj je oporučno ostavio s križa. Vidimo neku od ove 'duhovne djece' okupljene oko križa i podno Kristovih stopala. Mi smo ovdje također, dok gledamo u našeg Gospodina. Kako nas Kristov lik privlači u žrtvu i pobjedu našeg Gospodina, tako nam i slika naše Majke, u spokojnoj radosti donosi utjehu. Ona je s nama u našim vlastitim patnjama, ispunjena spokojstvom i radošću usprkos patnjama. Zašto? Jer zna da predajom patnji i kušnja Bogu, one donose pobjedu i život. Marija privlači naš pogled k svome Sinu, i kao da veli: 'Shvati da je 'tvoja' smrt – tebi, ovome svijetu, čak i fizičkom životu – 'nadvladana pobjedom' zahvaljujući Njegovoj pobjedonosnoj smrti. Rodila sam Njega ali putem Njega i tebe. 'Stoga, mir s tobom, i odbaci sve tjeskobne misli i predodžbe.' Ja sam tvoja Majka. Sve će biti dobro.'

Pogled Blažene Djevice Marije

Na križu sv. Damjana, Blažena Djevica, prvi lik ispod Kristove desne ruke, ne gleda u Krista. Ona gleda u sv. Ivana, u lik do sebe. U Ivanovu evanđelju, Isus je rekao sv. Ivanu: 'Evo ti majke', a Mariji, 'Ženo! Evo ti sina'. Ivan zatim kaže: 'I od toga časa uze je učenik k sebi.' (Iv 19, 26-27). Kada je Isus povjerio Mariju svom učeniku Ivanu, povjerio ju je Crkvi koju simbolizira Ivan, kažu crkveni oci. Na ikoni sv. Damjana, Blažena Djevica gleda u Ivana, i već preuzima svoju ulogu kao Majka Crkve. Budući da je ona Majka Crkve a Pobratimstvo Pokajnika je dio Crkve, Marija je dakako i naša Majka. Možemo joj se povjeriti, utjecati se njenoj zaštiti i molitvama s mirom.

Marija Kleofina

Podno križa sv. Damjana nalazi se pet velikih likova, dva su ispod lijevog kraka križa a tri ispod desnog. Srednji lik zdesna jest žena omotana plavim velom – Marija Kleofina. Sv. Ivan nam u svojem evanđelju kaže: 'Uz križ su Isusov stajale majka njegova, zatim sestra njegove majke, Marija Kleofina i Marija Magdalena' (Iv 19, 25), kao i sv. Ivan evanđelist. Djela apostolska 1, 13 navode da su Jakov, sin Alfejev i njegov sin Juda bili među apostolima. Juda se u svojoj poslanici predstavlja kao 'brat Jakovljevi' (Juda 1). Neki bibličari vjeruju da su Alfej i Kleofa jedna te ista osoba. Ako je to točno, tada je Marija bila udata za Kleofu i imala je barem dvojicu sinova Jakova i Judu i barem jednog unuka, Judu. Luka nam veli da je Marija majka Jakovljeva (Lk 24, 9) također jedna od žena koje su otišle na Isusov grob da pripreme tijelo Kristovo za ukop. To bi vjerojatno bila Marija Kleofina, ali ne možemo biti posve sigurni.

Znamo veoma malo o tom srednjem liku pod desnim krakom križa sv. Damjana. Možda je Bog i nakanio da o njoj znamo tako malo jer ona predstavlja sve dobre, svete, ponizne i vjerne Kristove sljedbenike koji žive i umiru bez fanfara. Oni su nepoznati izvan svoga susjedstva. Oglasi o njihovoj smrti samo su lokalne vijesti. Mnogo takvih ljudi nije znano ni televiziji, ni radiju, ni novinama nego samo Bogu. Koliko je vjerna Bogu bila Marija Kleofina? Mnogo vjernija za raspeća nego razna 'velika imena'. Čak je i Petar, glava apostola nestao s Kalvarije. Povijest međutim bilježi njenu nazočnost, u spomen nazočnosti suosjećajnog mnoštva koje ju je preteklo, koje ju je slijedilo i slijediti će. Marija Kleofina spada u one koji se mole za druge, koji donose obroke na kotačima, koji odlaze na sprovode i posjećuju staračke domove, koji šalju pisma bolesnicima i donose kolačiće svojim novim susjedima. To su oni koji će vas pustiti ispred sebe na blagajnama mini-marketa, koji zabavljaju djecu dok njihova majka isprobava haljinu u mjesnoj prodavaonici odjeće, koji jednom mjesečno donose konzerviranu hranu za štíćenike sv. Vinka Paulskog. Samo Bog zna koliko su krunica izmolile za svoga života ili kolike su živote dotaknule. On časti njihovu nazočnost tako da ih privede, sve one koji su ostali s njim, u njegovoj Muci na zemlji, k svojoj nebeskoj slavi. Za mnoge među nama, Marija Kleofina je svetica koju zasigurno možemo najbolje nasljedovati. Njena nazočnost bila je dar našem Gospodinu. Može biti i dar nama također.

Sveti Ivan

Podno križa sv. Damjana nalazi se pet velikih statua, dvije pod lijevim krakom križa, a tri pod desnim. Ljubljeni učenik Ivan jest muški lik pored Krista, po kojemu se razlijevaju krv i voda iz Kristova probodena boka. Obraćajući se Blaženoj Majci, nasmiješeni Ivan pokazuje na Krista kao da veli: 'Gledajte u njega koji je umro za mene.'

U svom evanđelju, sv. Ivan piše: 'Uz križ su Isusov stajale majka njegova, zatim sestra

njegove majke, Marija Kleofina i Marija Magdalena. Kad Isus vidje majku i kraj nje učenika kojega je ljubio, reče majci: 'Evo ti majke!' I od toga časa uze je učenik k sebi.' (Iv 19, 25-27) Ivan predstavlja cjelokupno čovječanstvo, obdareno Gospinom skrbi podno križa. Na Ivana, na sve nas izlijeva se krv i voda milosti i pročišćenja, život i smrt Kristova koja uzima na se sve naše grijehе.

Tijekom Kristove Muke, svi su apostoli pobjegli, osim Ivana. Ivan je bez sumnje također strahovao da će ga vojnici zgrabiti i smaknuti. Od svih Kristovih muških sljedbenika, samo se je Ivan suočio sa strahom i nadvladao ga. Ivan je prolazio put Muke zajedno s Gospodinom, iako je time riskirao da i sam bude podvrgnut patnji i smrti.

Nije li zanimljivo što je od dvanaestorice apostola samo Ivan umro prirodnom smrću? Svi drugi apostoli, koji su se bojali umrijeti za Krista tijekom Njegove muke kasnije će umrijeti za njega, nakon Kristova uskrsnuća. Možda nam Gospodin želi reći kako je stvar za koju prijanjamo baš ono čega se valja odreći ako ga želimo savršeno ljubiti?

Dosta je savršena volja za odricanjem. Bog neće uzeti ono čega se ne želimo odreći. Ali moramo Mu dopustiti da nam to oduzme ako želi. Ivan će kasnije napisati: 'Straha u ljubavi nema, jer savršena ljubav izgoni strah' (1 Iv 4, 18). Samo nam savršena ljubav omogućuje predati sve Bogu.

Od svih apostola, Ivan je najsavšenije ljubio Isusa i zato je Krist najviše ljubio Ivana. Savršena ljubav ne dozvoljava da se išta ispriječi između nje i Gospodina, ljubljenoga. Tako, na križu sv. Damjana, ništa, čak ni zrak ne smije stajati između Ivana i Gospodina. S Gospodinom dolazi križ. Sv. Ivan nas podsjeća da ljubiti Krista znači prigrliti križ na kojemu je on umro. To također znači primanje sakramenata euharistije (krvi) i krštenja (vode) koja teče iz ljubećeg srca Kristova, probodenog za naše grijehе. Kada naša ljubav postane savršena nasmiješit ćemo se baš poput Ivana, jer smo upoznali i ljubimo Ljubav, sigurni da i Ona nas ljubi.

'Obični' sveci

Križ sv. Damjana simbol je nade svakome koji čezne za svetošću. Zašto? Zato jer tako jasno prikazuje spokojnog, raspetog Gospodina, našeg Kralja, čija nam je smrt donijela milost i omogućila da postanemo sveti, ali i jer je križ toliko načičkan običnim ljudima čija svetost dolazi od duhovne blizine Isusu u njihovoj običnosti. Mogli bismo smatrati kako je Blažena Djevica Marija izvanredna osoba i da je naravno izvanredno obdarena milošću. Samo je nju Bog među svim ljudima očuvao od istočnog grijehа i ona je uvijek surađivala s Božjom milošću. Ali njen je život bio posve običan. Obavljala je svoje svakodnevne dužnosti, pomagala je potrebitima i ostala je razmjerno nepoznata, u sjeni veoma poznatog (neki bi rekli zloglasnog) Sina. Drugi sveci prikazani na križu bili su također obični. Čak i sv. Ivan, evanđelist, najizvanredniji među običnima bio je obični ribar prije nego li je postao evanđelist.

U meditaciji na križ sv. Damjana uviđamo da se svetost postiže jedino svakodnevnim življenjem naših života. Svi oni naslikani na križu proživjeli su neke drastične događaje. Neki su bili očevidci izdaje i smrti ljubljenog prijatelja. Drugi su imali iskustvo obraćenja koje im je pomoglo da shvate kako Bog treba biti na prvom mjestu u njihovu životu. Neki su pretrpjeli progon zbog svoje vjere. Međutim, nismo li svi mi doživjeli slična iskustva pa i više od toga? Naši nas doživljaji čine svetima. Način na koji na njih odgovaramo može nas posvetiti. Postajemo sveti jer ostajemo bliski Isusu, vjerujemo mu, učimo od njega, ljubimo njega i sve bližnje, te činimo ono što nam je zapovijedio činiti. Kristove raširene ruke na križu otvorene su i grle sve one koji mu hrle u zagrljaj. Svaka obična osoba dobrodošla je!

Veličina križa

Većina ljudi poznaje reprodukcije križa sv. Damjana u raznim veličinama. Većina ljudi ne

zna da je izvorni križ izrađen u svojoj pravoj veličini. Kada osoba kleči pred križem u bazilici sv. Klare Asiške, odmah ju zapanji Kristova slika u pravoj veličini. Gotovo da povjeruje kako se nalazi podno križa na Kalvariji.

Ikonograf je naime htio postići baš taj osjećaj Kalvarije. Krist je naslikan u veličini čovjeka. Visi pred promatračem u boli, ali i u slavi, lišen svega, međutim drži se kraljevski. Okupljeni oko njega nalaze se manji ljudski likovi, poput patuljaka pred svojim Gospodinom. Relativne veličine ovih promatrača ukazuju na stupanj njihove svetosti. U duhovnom smislu svi mi patuljasti pred Gospodinom, pa čak i najveća svetica, njegova Majka. Ali u usporedbi s njom i sa sv. Ivanom, Marijom Magdalenom, Marijom Kleofinom i stotnikom (drugim likovima osim Krista, najvećima na križu), mi smo duhovni moljci. Oni su imali hrabrosti biti s Kristom podno križa, ali mi bježimo od naših križeva a često i od Krista na križu. Kada vjernici kleče pred originalnim križem sv. Damjana, osjećaju se sićušno, iako su im tijela skoro jednako velika kao i Gospodin. Je li to zato što je križ dignut iznad nas? Ili dolazi li naš osjećaj malenosti iz unutrašnjosti naše duše koja iznenada uviđa koliko mora rasti da postane odraz Krista? Koliko moramo biti dobri da nas križ sv. Damjana učini patuljcima! Koliko dobrostivi da shvatimo kako je samo naš Gospodin Bog, a mi njegova stvorenja koja trebaju spasenje!

Otvor na dnu križa

Križ sv. Damjana obrubljen je školjkama osim pri samom dnu gdje nailazimo na sloj nečega sličnog zemlji ili kamenu. Kroz taj otvor mi, promatrači ulazimo u poruku križa. Kao da je umjetnik ostavio procjep ili 'prolaz' u zidu, da možemo proći. Ulazimo točno ispod mutne slike svetaca čiju je oštrinu izbrisalo stoljećima dugo cjelivanje pobožnih hodočasnika. Oni su smješteni podno Kristovih nogu. Ulazimo dakle u molitvenu sliku na najnižoj mogućoj točki, ulazimo u prizorište kroz zemlju i kamen, ostatke našeg podrijetla iz 'praha zemaljskog' (Post 2, 7) i naše smrtnosti vraćanja u prah. 'Sjeti se da si prah, u prah ćeš se i vratiti' slušamo na Pepelnicu. Ostatak podsjeća na Božje riječi Adamu kada ih je protjerao iz Edenskog vrta, jer su zgriješili (Post 3, 19). Otvor na dnu križa također nas podsjeća na Isusove riječi, da pozvani na gozbu uvijek zauzmemo 'posljednje mjesto' (Lk 14, 8-10). Ikona koja nas poziva bogata je duhovnom hranom. Ponizno ulazimo u njenu poruku na 'posljednjem mjestu', da bi nas Gospodin mogao pozvati 'bliže' u duhovno kraljevstvo sjedinjenja s Njim.

Zlatna boja

Zlatna boja je jedna od dominantnih boja na križu sv. Damjana. Križ je obrubljen tankim premazom zlatne boje, ali ova boja ispunjava i neke njegove pozadinske dijelove. Zlatna boja ukrašava tkaninu oko slabina koja opasuje Krista, sjaji se i u njegovoj velikoj aureoli, naglašava i ruho mnogih likova podno križa. Zlato je boja nade, slave, sunca, bogatstva. Zlatna boja podsjeća promatrača da su pokore ovoga života, tipizirane inače u raspetom Gospodinu, poput dukata uloženih na naš vječni bankovni račun. S njima ćemo steći vječni život. A kakav li će to bajni, zlatni život biti! Hvaljen budi Bože!

Spokojstvo ikone

Križ sv. Damjana obavijen je aureolom mira. Na Kristu i na likovima s aureolom podno i oko križa ne vidimo ni tjeskobu, ni borbu, ni tugu, ni šok, pa ni bol iako iz Kristovih rana teče svježna krv. Nije nimalo slučajno da aureola koja simbolizira cjelovitost obasjava osobe ispunjene spokojstvom. Svjesni da nas je Krist ljubio dovoljno snažno da umre za nas, želimo ga nasljedovati kamo god nas put vodio. Povjerenje u Njega donosi mir. Možemo promišljati posljednje dane života Našeg Gospodina na zemlji i zamišljati kakcu li su tjeskobu osjećali njegovi najbliži sljedbenici dok se smrt bližila onome koga su ljubili. Evandjelja bilježe zbuđenost i očaj Njegovih apostola, a svi su ga oni izuzev Ivana napustili.

Pa ipak, na križu sv. Damjana, gdje Isus umire i istodobno uskrsava, u svim njegovim sljedbenicima vlada mir. Do promjene iz očaja i zbunjenosti u mir dolazi temeljem čvrstog uzdanja u moć i mudrost Božju, koje izvire iz srca. Zatim, usprkos svim trenutačnim previranjima možemo se radovati slavi koju će Bog donijeti nakon razdoblja iskušenja. Mir dolazi iz uvida da u Božjem planu i s njegovom milošću križ nužno prethodi kruni, bol rađa radost, a smrt uzmiče pred uskrsnućem. Stoga prigrlimo svoju vjeru

Spokojstvo u protivštinama

Pri razmatranju Krista na križu sv. Damjana, odmah nas preplavi spokojstvo. Napušten od većine svojih sljedbenika, Krist umire polagano i bolno. Pa ipak njegovo lice odražava potpuni mir.

Dok je sv. Franjo promatrao križ i tjeskobno se molio za Božje vodstvo, Kristovo spokojstvo je moralo djelovati na njega pa je postigao slično, smireno povjerenje u Božju volju. U vlastitu suočavanju s protivštinama u životu mogli bismo nekoliko trenutaka razmatrati ovaj križ i naći na Kristovu licu mir kojega nam želi podariti. Jer, što god nas zadesilo, Bog upravlja svim stvarima.

Pijetao – znak izdaje

Između Kristovog gležnja i koljena, na crnom rubu oko križa sv. Damjana nalazi se veoma mali, kriješteći pijetao, simbol Petrovog zatajenja Krista, tijekom Muke. Pijetao nas podsjeća da je Isus rekao Petru: 'prije nego se pijetao dvaput oglasi, triput ćeš me zatajiti.' (Mk 14, 30). Dok je Petar ustrajavao na tome da se to nikada neće desiti, to se doista i desilo, pa je Petar čim se pijetao drugi puta oglasio, izašao i briznuo u plač (Mk 14, 72). Tada je Isus bio već na putu do Golgote.

Pijetao nas podsjeća na naše vlastite izdaje, ali i na one ljude koji su nas izdali. Podsjeća nas da Bog zna o svemu tome prije nego li se desi, i da u svojoj providnosti on to pripušta radi nekog većeg dobra. U Petrovu slučaju, Petrovo zatajenje donijelo nam je kasnije prvog papu, kojeg u početku nije osobito resila poniznost. Kada se pak o nama radi, zatajenja i izdaje služe drugoj svrsi u Božjem vječnom planu. Maleni pijetao kojeg nadvladava veličanstveni Krist i drugi likovi na križu ukazuju na jednu drugu istinu: dok se nama ove izdaje mogu činiti užasne, Bogu su prilično beznačajne. Boga ne zanimaju toliko naše izdaje i zatajenja nego više plodovi takvih iskustava.

Pijetao nas također podsjeća da zatajenja i izdaje izgledaju različito, ovisno o tome je li netko izdajica ili izdani. Dana 4. srpnja, SAD slavi Dan nezavisnosti. Kolonisti koji su se pobunili protiv Engleske 1776. god. i osnovali novu naciju smatrani su izdajicama u svojoj domovini. Napokon, odbili su plaćati poreze i željeli su sami uspostaviti vlast, ali tko ih je zapravo poslao u nove kolonije i priskrbio im osnovne stvari ako ne Engleska? Sami kolonisti su osjećali kako se s pravom bune; porezi su im se činili nepoštenima, nisu imali pravo glasa u svojoj vladi, a Engleska koja je njima vladala bila je odviše udaljena od njihovih problema, tj. bila je preko oceana.

Slično tome, Petar je pokušao sačuvati svoj život uzviknuvši: 'Ne znam čovjeka o kom govorite.' Pretpostavimo da je bio hrabriji i da je priznao kako je Kristov sljedbenik, tada bi ga možda uhitili i na mjestu ubili, pa bi tako brojni naraštaji kršćana bili lišeni njegova vodstva, iscjeljivanja, opominjanja i naučavanja, a da ne spominjemo očevidec njegova budućeg mučeništva u Rimu. Bog koristi sve stvari za promicanje svog Kraljevstva, čak i ako jesu ili se čine lošima. Baš zato što je Bog, On uvijek može i zlo okrenuti na dobro. Pijetao nas podsjeća kako i zlo može poslužiti u Božjem planu da donese dobro.

Skriveno Kristovo srce

Dok uspoređujemo Kristovu sliku na križu sv. Damjana s njegovom slikom na drugim križevima zamjećujemo značajnu razliku. Jedna od njih uključuje ranu na Kristovom boku. Na nekim križevima, rana zijeve i velika je, ali na križu sv. Damjana, rana je mala i gotovo nevidljiva.

Ikonograf je vjerojatno tako naslikao ikonu iz barem dva razloga. Prvo, Isus je na ikoni i raspet i uskrsnuo, stoga se rana treba vidjeti ali ne smije nadvladati uskrsnu narav slike. No važnije je možda to što je koplje kojim je proboden Kristov bok probolo i njegovo Srce. Kristove grudi su na ovoj slici pune, nisu utonule, kao da pokazuju da njegovo Presveto Srce i dalje snažno kuca za čovječanstvo, puno ljubavi. Presveta Krv koja istječe iz rane na križu sv. Damjana, ali Krist neće zbog nje iskrvariti. Njegova Krv beskrajna je rijeka pročišćenja grješnog čovječanstva.

Simfonija ljubavi

Križ sv. Damjana je simfonija ljubavi. Vidimo Isusa s rukama raširenim nad cijelom ljudskom rasom, nad dobrima i zlima. Pod ovim raširenim rukama nalaze se neki od najvećih svetaca našeg doba – Blažena Djevica Marija, sveti Ivan evanđelist, sveta Marija Magdalena. Pod ovim rukama stoji i stotnik (možda onaj koji je Isusu ponudio ocat, jer se čini da drži tanku trsku) i čovjek s bradom koji možda predstavlja židovske pismoznance. Ova dvojica simboliziraju ljude izravno uključene u Kristovu smrt. Pismoznanci i farizeji tražili su Kristovu smrt, a rimski stotnici su ju proveli. Pa ipak Kristove ruke otvaraju se i njima u ljubavi. Krist je s križa zaklinjao Boga Oca: 'Oče, oprosti im jer ne znaju što čine.' Kao pokajnici, trebamo moliti isto za one koji proganjaju druge, pogrešno razumiju ili nas kleveću. Naša ljubav treba se suobličiti s Kristovom i tako dopirati do svih ljudi. / Prema www.franjevci-split.hr; pripremila (k)

